

Kurzus kódja(i): BBN-FLM-231.02, FEN-121

Kurzus címe: Magyar filmtörténet: Magyar film a 60-as években / Magyar filmtörténet 2.

Tanár neve: Varga Balázs

Kurzus időpontja, helye: Kedd, 12:00–13:30 34-es terem

Vetítések időpontja, helye: 1. vetítés: péntek 11 00–13 00 Színház- és Filmművészeti Egyetem;
2. vetítés szerda 17 00–19 00 34-es terem vagy csütörtök 15 30-17 30 -135

Kurzus típusa: Előadás

Kurzus leírása: A ötvenes-hatvanas évek magyar filmjét két markáns korszak (az ötvenes évek szocreál termelési filmje és a hatvanas évek modernizmusa, magyar újhulláma), valamint az őket elválasztó/összekötő évtizedforduló klasszikus korszakot lezáró, modernizmust előkészítő tendenciái jellemzik. A kurzus különböző metszetekben vizsgálja e két évtized magyar filmtörténetét: az intézményi változásokat és a filmpolitikai modellváltást éppúgy nyomon követjük, mint a hagyományválasztás és -váltás műfaji, illetve szerzői stílustörekvéseit. A témákat filmelemzések, esettanulmányok, valamint szövegelemző munka segítségével járjuk körül.

A félév menete, az órák témái:

1. Bevezetés. Az ötvenes-hatvanas évek a magyar filmtörténetben. Periodizáció. Intézménytörténeti áttekintés.
2. Az ötvenes évek stílustendenciái és szerzői életművei. A klasszikus korszak vége.
3. A magyar modernizmus kezdetei. A hatvanas évek elejének magyar filmje.
4. A magyar újhullám. Tradíció, modernizmus, avantgárd. Gaál István.
5. A magyar újhullám. Közösségteremtés és magánmitológia. Szabó István.
6. A hatvanas évek magyar filmjeinek történelemképe.
7. Cenzúra és politika a hatvanas évek magyar filmjeiben.
8. Folklor és stilizáció a magyar újhullám filmjeiben. Sára Sándor, Kósa Ferenc.
9. Jancsó Miklós filmjei a hatvanas években.
10. Városi mitológiák. Újhullám, új nemzedék. A fiatalok filmjei és filmek a fiatalokról.
11. Dokumentarizmus a hatvanas évek magyar játékfilmjeiben.
12. Szórakoztató filmek és műfajosság a hatvanas évek magyar filmjében.
13. Az évtizedforduló tendenciái.

Kurzus teljesítésének követelményei: A félév írásbeli vizsgával zárul. Ennek első fele egy filmismereti teszt a kötelező filmek alapján. A teszt minimum 70%-os teljesítése a jegyszerzés alapfeltétele. Az írásbeli vizsga második fele (teszt és esszékérdések a szakirodalom és az előadások anyaga alapján) csak akkor értékelhető, ha a beugró teszt sikerült.

Vetített filmek: SZFE-vetítések

1. Máriássy Félix: Csempészek
2. Makk Károly: Megszállottak
3. Gaál István: Sodrásban
4. Szabó István: Álmodozások kora
5. Kovács András: Hideg napok
6. Fábri Zoltán: Húsz óra
7. Sára Sándor: Feldobott kő
8. Kósa Ferenc: Tízezer nap
9. Jancsó Miklós: Szegénylegények
10. Szabó István: Apa
11. Bacsó Péter: Fejlövés
12. Mészáros Márta: Szép leányok, ne sírjatok

Videóvetítések

1. Makk Károly: Ház a sziklák alatt
2. Jancsó Miklós: Oldás és kötés
3. Rövidfilm-válogatás (Szabó: Koncert, Te, Gaál: Pályamunkások, Tisza – Őszi vázlatok, Sára: Cigányok, Huszárik: Elégia, Novák: Kedd)
4. Herskó János: Párbeszéd
5. Zolnay Pál: Hogy szaladnak a fák...
6. Kardos Ferenc–Rózsa János: Gyerekbetegségek

-
7. Kovács András: Falak
  8. Jancsó Miklós: Csillagosok, katonák
  9. Sándor Pál: Bohóc a falon
  10. Herskó János: Szevasz, Vera
  11. Sándor: Bohóc a falon
  12. Keleti Márton: A tizedes meg a többiek
  13. Bácskai Lauró István: Gyula vitéz télen-nyáron
-

Kötelező / ajánlott irodalom:

Kötelező irodalom:

- Pernecky Géza: A szépség mítosza, a harmónia széttörése, a köznapok költészete. Magyar filmképek stílusváltozatai. In: Bíró Yvette (szerk.): *Filmkultúra 1965–1973. Válogatás*. Budapest: Századvég Kiadó, 1991. pp. 236–244.
- Kovács András Bálint: Jancsó 70. 2000 (1991) no. 10. pp. 50–54. [Újraközölve: Kovács András Bálint: *A film szerint a világ*. Budapest: Palatinus Kiadó, 2002.]
- Marx József: *Szabó István. Filmek és sorsok*. Budapest: Vince Kiadó, 2002. pp. 36–103.
- Marx József: *Fábri Zoltán. Fák és folyondárok, egy komoly filmrendező pályaképe*. Budapest: Vince Kiadó, 2004. pp. 63–116.

Ajánlott irodalom:

- Köllő Miklós: A játékfilmgyártás szervezeti keretei. In: Gelencsér Gábor (szerk.): *Huszonöt magyar filmszemle (1965–1994)*. Budapest: Magyar Filmunió, 1994. pp. 201–203.
- Bíró Yvette: Stílusproblémák a mai magyar filmművészetben. Jegyzetek Fábri Zoltán és Máriássy Félix rendezői stílusáról. *Filmkultúra* (1962 május) no. 12. pp. 3–46.
- Máriássy Félix-összeállítás. *Filmspirál* (2003) no. 31. pp. 140–182.
- Makk Károly-összeállítás. *Metropolis* (1999) no. 3. pp. 74–97.
- Gaal István-összeállítás. *Metropolis* (2005) no. 3. pp. 36–63.
- Pintér Judit: A képirástudó magánya. Gaál Istvánról. *Filmtett* (2003) no. 31. pp. 33–36.
- Bíró Yvette–Hegedűs Zoltán–Ujhelyi Szilárd: „Tessék felébredni!” *Filmkultúra* (1965) no. 1. pp. 19–38.
- Fazekas Eszter–Pintér Judit: Miénk a világ? *Filmkultúra* (1988) no. 6. pp. 39–51.
- Kovács András Bálint: Miért az ávosok? *Filmvilág* (1988) no. 4. pp. 6–11.
- Szabó Miklós: A magyar zsidóság és a kommunista mozgalom viszonya a magyar filmekben 1945 után. In: Surányi Vera (szerk.): *Minarik, Sonnenschein és a többiek. Zsidó sorsok magyar filmekben*. Budapest: Magyar Zsidó Kulturális Egyesület–Szombat Folyóirat, 2001. pp. 36–43.
- Egy gondolat ígézetében. Fábri Zoltánnal Szabó István beszélget. In: Bíró Yvette (szerk.): *Filmkultúra 1965–1973. Válogatás*. Budapest: Századvég Kiadó, 1991. pp. 21–28.
- Gervai András: *A tanúk. Film-történelem*. Budapest: Saxum Kiadó, 2004. pp. 221–236.
- Révész Sándor: *Aczél és korunk*. Budapest: Sík Kiadó, 1997. pp. 211–218.
- Vincze Teréz: Szóts István és a hatvanas évek magyar filmművészete. *Metropolis* (1998) no. 2. pp. 90–100.
- Hirsch Tibor: Bosszuálló és bosszulatlan konszenzusok. A rettenet-színház Jancsónál. *Metropolis* (2002) no. 1. pp. 44–79.
- Szabó Miklós: A rigid és a képlékeny elnyomás. *Filmkultúra* (1991) no. 6. pp. 3–9.
- Hankiss Elemér: A Jancsó-filmek motívumrendszere. In: Bíró Yvette (szerk.): *Filmkultúra 1965–1973. Válogatás*. Budapest: Századvég Kiadó, 1991. pp. 138–148.
- Marx József: *Szabó István. Filmek és sorsok*. Budapest: Vince Kiadó, 2002. pp. 106–169.
- Muhi Klára: Párbeszéd és svédcsavar. Herskó János filmjeiről. *Filmvilág* (2005) no. 3. pp. 16–19.
- Bódy Gábor: Utak és eredmények a magyar filmtörténetében, 1963–1969. In: Bódy Gábor: *Egybegyűjtött filmművészeti írások 1*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 2006. pp. 26–34.
- Fazekas Eszter (szerk.): *Sámán. Zolnay Pál filmrendező*. Budapest: Magyar Filmtörténeti Fotógyűjtemény Alapítvány, 2003. pp. 9–28.
- Hirsch Tibor: Utak és csapdák. A magyar filmvígjáték 1945–1990 között. <http://www.filmortenet.hu/object.290ebcd1-2a9e-4243-9f10-1dea224c9489.ivy>
- Gelencsér Gábor: Mesetrabant. A legvidámabb barakk legvidámabb filmjei. *Filmkultúra online*. <http://www.iif.hu:8080/1999/articles/essays/mesetrabant.hu.html>
- Gelencsér Gábor: *A Titanic zenekara. Stílusok és irányzatok a hetvenes évek magyar filmművészetében*. Budapest: Osiris Kiadó, 2002. pp. 9–57.
- Kozák Gyula: A hatvanas évek társadalmáról (Adalékok).

<http://www.rev.hu/portal/page/portal/rev/kiadvanyok/evkonyv02/kozak>

Rainer M. János: A „hatvanas évek” Magyarországon.

<http://www.tte.hu/?page=konf&id=100>

Rainer M. János: Kádár János, a reformer?

http://www.rev.hu/portal/page/portal/rev/tanulmanyok/kadarrendszer/rainer_kadar_reform
[er](#)

Valuch Tibor: A „gulyáskommunizmus” valósága. <http://www.rev.hu/portal/page/portal/rev/tanulmanyok/kadarrendszer/gulyas>

Komár Erzsébet (szerk.): *Mozgóképtár*. CD-ROM. no. 3., no. 5. Budapest: Magyar Filmintézet.

Zsugán István: *Szubjektív magyar filmtörténet 1964–1994*. Budapest: Osiris–Századvég, 1994.

Magyar filmtörténet online: www.filmtortenet.hu
